

Завдання покращання регулювання взаємодії суб'єктів ЖКОН, створення умов для укріплення засад органічності їх зв'язків полягає у формуванні такого навколишнього середовища, у якому кожна із сторін зможе найкраще задовольняти свої інтереси, гарантуючи водночас найбільшу віддачу для свого контрагента (замовника) на основі пошуку і реалізації нових технологій, новітніх регламентів управління з високим рівнем їх експліцитності.

Перспективи подальших досліджень

Подальші дослідження повинні стосуватися розроблення такого мотиваційного механізму регулювання житлово-комунального обслуговування населення, який передбачає посилення ендогенних факторів оновлення взаємодії суб'єктів ЖКОН, мотивацію відповідальності персоналу за якість вирішення проблем галузі, зокрема встановлення чітких критеріїв оцінки дій кожного виконавця, впровадження прогресивних форм надання послуг.

1. *Волинський Г. Про деякі напрями реформування житлово-комунального господарства України // Економіка України. – 2009. – № 8. – С. 78–84.* 2. *Шапочка М.К., Несторенко Т.В. Управлінські аспекти реформування житлово-комунального господарства // Вісник Сумського державного університету, Серія “Економіка”. – № 1. – 2009. – С.99–103.*

УДК [330.31+330.332]:622(477)

Ю.С. Рожко

Національний гірничий університет, м. Дніпропетровськ

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ РЕСУРСАМИ ВУГІЛЬНИХ ШАХТ УКРАЇНИ НА ЗАСАДАХ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ

© Рожко Ю.С., 2010

Проаналізовано інвестиційне забезпечення вугледобувної галузі України. Підкреслена актуальність питання щодо розроблення відповідного інноваційно-інвестиційного механізму формування стратегічних альтернатив розвитку вугледобувних підприємств. Визначено основні шляхи впровадження стратегії інноваційного розвитку вугільних шахт України за умови відповідного вдосконалення системи управління інвестиційними ресурсами.

Ключові слова: інноваційний розвиток, вугільна шахта, інвестиційні ресурси, адресне інвестування.

The analysis of the investment provision of the coal mining industry of Ukraine is given. The topicality of the issue about the development of innovative and investment mechanism for the formation of strategic alternative of coal mining enterprises development is high lighted. The main ways of implementing strategic innovative development of Ukrainian coal mines with necessary improvement of the investment resource management system are determined.

Key words: innovation development, coal mine, investment resource, investment.

Постановка проблеми

Розвиток підприємств вугільної галузі залежить від впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища і зумовлює пошук способів забезпечення їх стабільної роботи на основі інноваційних і організаційних змін у короткостроковій та довгостроковій перспективах. Врахо-

вучачи галузеві особливості функціонування вугледобувних підприємств, які пов'язані з монопродуктовим характером виробництва, їх інноваційний розвиток, як правило, пов'язують з технічним переоснащенням та впровадженням техніко-технологічних рішень, здатних забезпечити підтримку та збільшення виробничої потужності шахт. Однак постійне погіршення гірничо-геологічних умов відпрацювання вугільних пластів і негативний вплив цього фактора, що посилюється у міру поглиблення гірничих робіт, актуалізує вирішення завдання щодо розроблення відповідного інноваційно-інвестиційного механізму формування стратегічних альтернатив розвитку вугледобувних підприємств на довгострокову перспективу. Пріоритетного значення надається визначенню адресності інвестицій: вивченню та аналізу розвитку вугільних підприємств, динаміки видобутку вугілля, інвестиційних потоків.

Отже, удосконалення системи управління інвестиційними ресурсами вугільних шахт за допомогою визначення їх оптимальної адресності й впровадження відповідно до інноваційних тенденцій розвитку вугледобувної галузі являє собою актуальне і важливе завдання згідно з реалізацією державної стратегії інноваційного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Різноманітні аспекти інноваційного розвитку та інвестиційного забезпечення підприємств вугільної галузі досліджуються у роботах видатних зарубіжних та вітчизняних науковців, а саме О.І. Амоші [1], Б.Л. Райхеля, В.І. Саллі [2], О.П. Старикова, А.І. Кабанова [4, 5], Н.Б. Ізигзона, О.Г. Вагонової, І.І. Павленко, В.А. Кучера та інших, де висвітлюється пошук нових шляхів досягнення більшої ефективності функціонування вугільних підприємств.

Але сучасний стан вугільної промисловості України потребує подальших та своєчасних змін, удосконалення системи управління галуззю, виявлення та впровадження інноваційних тенденцій її розвитку згідно з вибраною стратегією. Тому слід приділити особливу увагу саме інвестиційному забезпеченню реформування вугледобувних підприємств з урахуванням інноваційної компоненти.

Постановка цілей

Загальною метою дослідження, результати якого викладено у цій статті, є аналіз інвестування вугільної галузі України, виявлення інноваційно-інвестиційних тенденцій розвитку вугледобувних підприємств в середньо- та довгостроковій перспективах. Для цього необхідно розв'язати задачу з виявлення "вузьких" місць сучасної діяльності вугільних шахт та удосконалення системи управління інвестиційними ресурсами через здійснення адресного інвестування у межах упровадження інноваційних підходів.

Виклад основного матеріалу

Вугілля є тим енергоносієм, застосування якого може забезпечити енергетичну незалежність та національну безпеку держави. Альтернативи розвитку власної вугільної промисловості сьогодні немає.

Вугілля – єдиний природний вид палива, геологічних запасів якого в Україні достатньо для задоволення потреб теплової електроенергетики, а також сировинного забезпечення чорної металургії, інших галузей протягом століть. Тому саме з вуглевидобуванням пов'язується все вища взаємозалежність національних ринків, укладання міждержавних угод, послідовне усунення бар'єрів для міжнародної торгівлі, збільшення швидкості технологічного прогресу.

Вугільна промисловість – достатньо капіталомістка галузь. Для нормального функціонування вугледобувного підприємства, крім поточних витрат, необхідні систематичні інвестиції в так зване просте відтворення (заміна фізично зношеного устаткування, підготовка й оснащення нових виємочних ділянок, горизонтів, блоків замість відпрацьованих).

Динаміка вітчизняного інвестування в основний капітал добувної промисловості наведена на рис. 1 [7–11].

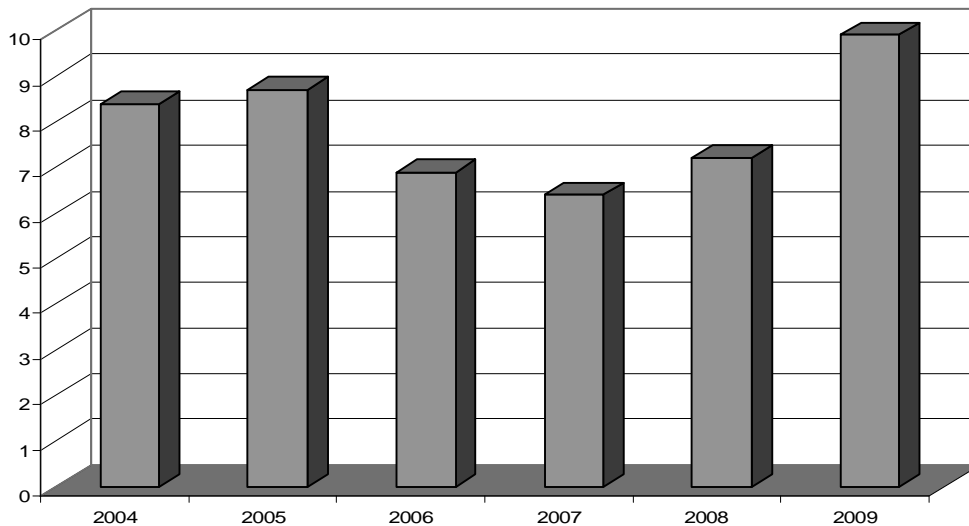

Рис. 1. Частка інвестицій в основний капітал добувної промисловості, %

Динаміка зміни частки іноземних інвестицій у вугільну галузь України наведена на рис. 2 [7–11].

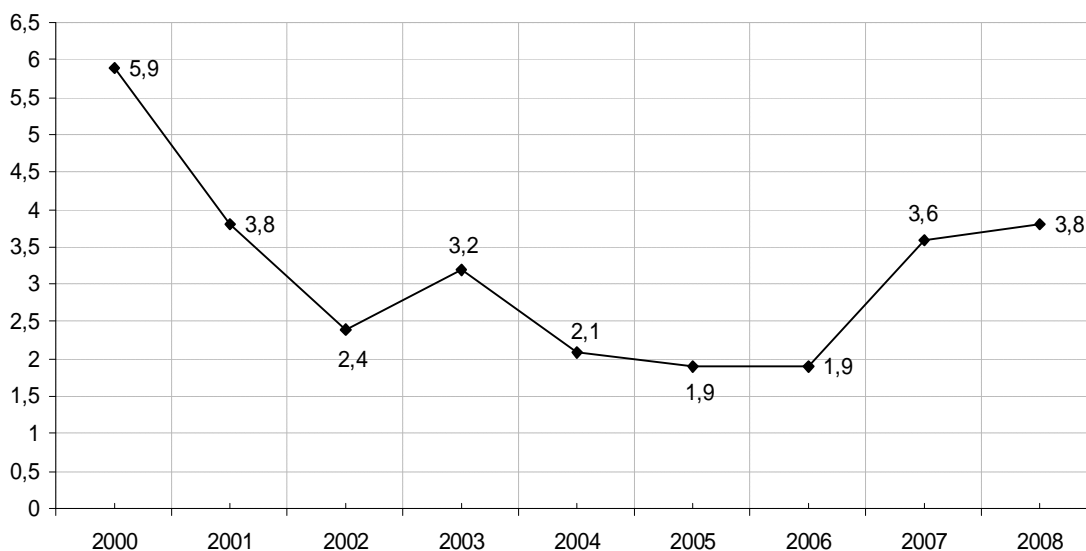

Рис. 2. Частка іноземних інвестицій у вугільну промисловість України, %

Останнім часом виявлена позитивна тенденція поступового зростання інвестування вугільної промисловості України. Отже, питання ефективного адресного використання інвестиційних ресурсів на основі прогнозу інноваційного розвитку стає все актуальнішим.

Відповідно до енергетичної стратегії України на період до 2030 року [3] визначено три періоди прогнозованого розвитку:

- 1) до 2010 р.;
- 2) 2011–2020 рр.;
- 3) 2021–2030 рр.

Перший період (до 2010 р.) – передбачає відродження та перебудову вугільної промисловості і формування основи для фундаментальних змін і формування раціонального промислового комплексу у подальшій перспективі. У цьому періоді передбачається поступове економічне зростання, відродження галузі зі структурною перебудовою.

Стратегічна мета другого періоду (2011–2015–2020) – формування єдиної промислової системи країни як органічної частини європейського простору, що використовує всі переваги своєї

ресурсної бази, технологій, високорозвиненого інтелектуального потенціалу нації (і вугільна галузь виступає основою майбутньої енергетичної безпеки держави!). Цей період визначається як інвестиційно-інноваційний і характеризується переходом на капіталомісткий шлях розвитку зі значними обсягами капіталовкладень у докорінну реконструкцію всіх галузей промисловості (особливо це стосується видобування вугілля).

Третій період (2021–2030) може бути окреслено як переважно інноваційний. Стратегічною метою розвитку вугільної промисловості України в цей період передбачено еволюційний перехід до сталого розвитку на підґрунті збереження та безпеки життєвого простору людини, ведення промислової діяльності з найменшими витратами за рахунок високоефективного використання матеріального та інтелектуального потенціалу. Ймовірно, наприкінці третього періоду промисловість сформується як цілісна виробничо-економічна система екзогенного типу (тобто не замкнена лише на себе). Така система забезпечує економічну незалежність держави та реалізацію стратегічної мети – входження України на паритетних умовах до провідних, технологічно розвинених країн світу.

Згідно з Концепцією реформування вугільної галузі [6] основні шляхи досягнення стратегічної мети розвитку вугільної галузі ґрунтуються на таких засадах:

- економічно виправданому збереженні наявного виробничого потенціалу галузі за умов його оновлення і підвищення ефективності функціонування;
- раціонального використання надр за рахунок докорінного технологічного оновлення виробництва;
- реальних можливостях вугледобувних підприємств та держави щодо фінансування розвитку галузі та його закріплення на державному рівні;
- адаптації вугледобувних підприємств до ринкових умов господарювання та створення дієвих правових умов для залучення недержавних інвестицій у розвиток галузі;
- підвищення безпеки праці та соціального захисту працівників галузі.

Підвищення ефективності функціонування вугільної промисловості України можливе за умови розвитку техніко-технологічної бази. Причому основними заходами в цьому випадку повинні стати: комплектація шахт сучасним гірничошахтним обладнанням; розробка і реалізація програм з відтворення шахтобудівного комплексу; автоматизація технологічних процесів видобування вугілля, розроблення інноваційних моделей розвитку шахт; відродження галузевої науки; створення принципово нових нетрадиційних технологій видобування вугілля і метану; підвищення безпеки праці, розв'язання екологічних і соціальних проблемних питань. Для нормального функціонування вугледобувних підприємств, окрім поточних витрат, необхідні інвестиції у вигляді капітальних вкладень у просте і розширене відтворення основного капіталу.

Сучасний кризовий стан вугільної галузі багато в чому є наслідком відсутності єдиної ефективної стратегії розвитку галузі, зокрема в інвестиційній сфері. Для розв'язання проблеми інвестиційного забезпечення, а отже, техніко-технологічного розвитку вугільної промисловості, необхідне реформування всієї сфери управління галуззю. Зокрема, першочерговими заходами повинні стати: забезпечення координації стратегій національної безпеки України та енергетичної політики; розроблення науково обґрунтованої методики перспективності вугледобувних підприємств; розроблення і реалізація програм економічного розвитку вугільних шахт у коротко- та довгостроковому періодах із впровадженням інноваційного процесу. Заходи щодо розвитку галузі повинні корегуватися відповідно до наявних фінансових ресурсів. Звичайно, реалізація наведених завдань на сучасному етапі стримується економічною кризою, проте, можливо, в цих умовах будуть швидко ухвалені необхідні рішення щодо подальшого розвитку промисловості.

Щоб зберегти вугільну промисловість як базову галузь вітчизняного паливно-енергетичного комплексу, можливого гаранта енергетичної безпеки країни, необхідно насамперед прискорити реструктуризацію галузі у широкому сенсі – закрити безперспективні збиткові шахти і технічно переоснастити перспективні, а також прискорити інноваційний розвиток галузі.

Висновки

Для належної роботи галузі нині і в майбутньому необхідне використання прискореного інноваційного розвитку за достатнього інвестиційного забезпечення галузі та ефективної політики щодо розподілу наявних інвестиційних ресурсів. Останній напрям, в умовах обмеженості інвестиційних коштів та за скорочення обсягів державної підтримки, в сучасних умовах є доволі актуальним. В умовах прискорення процесів світової економічної глобалізації новітні технології стають тією матеріальною основою, яка визначає технічний рівень сучасного виробництва, форми його організації та управління, рівень конкурентоспроможності підприємства. Отже, існує об'єктивна потреба у забезпеченні конкурентоспроможності підприємств вугільної промисловості шляхом інтенсифікації інноваційних процесів. Необхідно створити в Україні сприятливе інноваційне середовище, що буде стимулювати виробників до технологічного оновлення виробництва, впровадження передових науково-технічних досягнень та створення конкурентоспроможної продукції. Одним з основних шляхів виходу з кризи є підвищення інвестиційної привабливості підприємств вугільної промисловості. Тобто необхідне випереджальне зростання капітальних вкладень в нові технології, модернізацію основних фондів.

Перспективи подальших досліджень

У перспективі дослідженню підлягають ймовірні майбутні джерела необхідних фінансових потоків у вигляді іноземних прямих інвестицій. Постійного аналізу потребує сучасний стан вугільних підприємств у мінливих економічних умовах функціонування. Подальшого розроблення потребують механізми впровадження сучасних інноваційних тенденцій розвитку галузі в межах удосконалення системи управління наявними інвестиційними ресурсами.

1. Амоша А. И. Актуальные проблемы развития угольной промышленности // Экономика Украины. – 2006. – №12. – С. – 1–4. 2. Воспроизводство шахтного фонда и инвестиционные процессы в угольной промышленности Украины: Моногр. / Г.Г. Пивняк, А.И. Амоша, Ю.П. Яценко, П.И. Пилов, В.И. Салли, М.А. Ильяшов. – Киев: Наукова Думка, 2004. – 311 с. 3. Енергетична стратегія України на період до 2030 р. Розпорядження Уряду України від 15 березня 2006 р. №145-р. – Режим доступу : URL : <http://www.uapravo.net/data/base11/ukr11253.htm>. 4. Кабанов А.И. Збереження шахтного фонду і проблеми реструктуризації вугільної галузі: ретроспектива та перспективи // Економічний вісник Донбасу. – 2009. – № 1 (15). – С. – 4–10. 5. Кабанов А.И. Прогнозы инновационного развития угольной отрасли // Вісник економічної науки України. – 2009. – №1. – С. – 84–88. 6. Концепція реформування вугільної галузі. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2008 р. № 737-р. – Режим доступу : URL: http://www.mvp.gov.ua/mvp/control/uk/publish/article?art_id=74776&cat_id=52287&search_param=Концепція+реформування+вугільної+галузі&searchForum=1&se 7. Статистичний щорічник України за 2004 рік. – К.: Консультант, 2005. – 591 с. 8. Статистичний щорічник України за 2005 рік. – К.: Консультант, 2006. – 642 с. 9. Статистичний щорічник України за 2006 рік. – К.: Консультант, 2007. – 551 с. 10. Статистичний щорічник України за 2007 рік. – К.: Консультант, 2008. – 573 с. 11. Статистичний щорічник України за 2008 рік. – К.: Консультант, 2009. – 615 с.